

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

N ante O

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

resolei. Auctor Sipontinus. Equidem Cæf. Livium, Salustium, quim Sipontinum sequi mallet. & Cælestis nodus, sydia piscium olim dicebatur. Cic. in Atato: Quam veteres solus Cælestem dicere nodum. & A nodus sunt Enodis, adter. Innodabile, internodium: de quibus diximus suis locis.

Nodulus, diminutivum. [*nodulus*, Gall. Petit nœud. Ital. Picciolo nodo. Germ. Ein todylfem. Hispan. Pequeño nudo. Polon. Knodek. Vng. Tömörka bökétko. Ang. A little knot.] Plin. lib. 23. cap. 1: Dein nudantibus se nodulis in face nigri vini, vel Greci, mense Martio macerantur.

Nodosus, a, um, Quod multos habet nodos. [*nodosus*, Gall. Nœveux, nouvel, picin de nœuds. Ital. Piemo de nodi, nodato. Germ. Knotig. Hispan. Cafa llena de nudos. Polon. Knotnasty, wylowy. Vngar. Tömör bökétko. Angl. Full of knots.] Lucanus lib. 2: Tunc nervos, venasque secat, nodosaque frangit Olla. Ovid. 1. de Pont. Elegia 2: Tollere nodosam nec sit medicina podagram. Horat. 2. Serm. Satyr. 3: adde Cicute Nodosi tabulas centum. Acron: Nodosi, scrupulosi diligenti in accipiendis cautionibus.

Nodo, as, ad. p. Nodos facio, ligo in nodos. [*קשר* kashár *קשר* kashár, *קשר* kashár, *קשר* kashár. Gall. Nœter. Ital. Legare, annodare. Germ. Knoten machen, knöpfen. Hispan. Anudar, hacer nudo. Polon. Wiaz knute. Vng. Tömör bökétko kúték. Ang. To knute, to tie knots.] Plin. lib. 37. cap. 3: Tanta copia insecta, ut reia atcedis sensu podium protegentia succinis nodarentur. Laftano. de Offic. Deus igitur fundamenta corporis, quæ ossa dicuntur, nodata & adjuncta invicem, nervis alligavit, atque confluxit. Virgil. libro 4: crines nodantur in aurum. Caro de Re rust. cap. 33: Vites bene nodentur per omnes ramos. & Huius composita sunt, Enodo, quod nodatum erat folvo, & Per translationem significat declaro, expono. Gellius libro 2: Ad hunc modum Iulianus enodabat, disjudicabatque veterum scriptorum sententias, quas apud eum adolentes lectitabant, interdum Enodare, est ab oeres a nodis purgare, & enodes facere. Columell. libro 3. cap. 5: Que ulmus a positione bene provenient, ejus summa virgæ falce debent enodare. Conno do, & Inno do sunt ejusdem significationis cum simplici & habent penult. prod.

Nodoso, onis, f. pro nodositate. Vitruv. lib. 2. cap. 9: Præcisa aliè circiter pedes viginti, & pendolata propter nodationis durtiem.

Norgæum, Amiculi genus est, auctore Fello, prætextum purpura, coloris candidi, unde etiam pro candido quandoq; ponitur. Livius Andro. Lacrymas de ore norgæo deterfit.

Nôematis, n. t. i. g. g. Est sententiæ quoddam genus, quum aliud intelligitur quam videtur dici: ut si quis dicat, Aliquem nasum cubito emungere, quum velit indicare ipsum esse salamentarium. Aliud exemplum ponit Quintil. lib. 8. cap. 5. de muliere quadam, quæ quum fratrem sapiens è ludo gladiatorio redemisset, tandem dormienti, ne toties vitæ discrimen subiret, pollicem præcidit. Quo nomine quum frater adversus eam rationis ageret Eras, inquit, dignus quæstionem haberes manum: hoc est, ut iterum in arenam descenderes, & nullo te redemate interficeretis.

Nolo, Et Non, & Volo. [*no*, *no*, *no*, *no*. Gall. Ne point vouloir, ne vouloir, point. Ital. Non volere. Germ. Nicht wollen. Belg. Niet willen. Hispan. No querer. Polon. Niechcie. Vngar. Nem akarom. Ang. To will not.] Terent. in Eynuch. Novum ingenium mulierum, Nolut ubi velit: ubi nolis, cupiunt ultro. Idem in Eynuch. nolo me in via Cum hac veste videat. Cic. in Orat. Libenter etiam copulando verba jungebant: ut Sodes, pro Si aude: Nolle, pro Non velle: Non velle, pro velle. Cic. 4. Verr. Ut quum tabulas novo magistro traderem, exempla literarû ipsi habere nõ nollent. & Nolens, participium. Luc. lib. 11. quævis nolente Senatu Traximus imperium. & Vereres ne volo, nevis, ne vult, dicebant. Plaut. Filiam meam tibi desponsatam esse audio, nisi tu nevis.

Nôma, i. u. u. Vicera quæ depascunt, vorantque serpendo corpus. Plin. lib. 23. cap. 4: Tolli autem, & cum melle tui, nomas repurgant.

Nomarchi & Nomarcha, & videt in dictione NOMOS.

Nomen, onis, n. t. [*nomen*, *nomen*, *nomen*, *nomen*. Gall. Nom. Ital. Nome. Germ. Ein Nam. Belg. Een Naem. Hispan. Nombre. Pol. Imię. Vng. Név. Ang. A name.] Quasi novimen, inquit Festus à Noso, quod notuam faciamam per id quo quicquid nominamus, agnoscitur. Aut à Greco *νομα*, abjecto s. Proprie autè nomen dicitur, tunc Nonio, proprium vocabulû singulorum: hoc est, quo singule res appellantur. Inde Nomino, quod est nomè alicui rei impono. Id autem fit dupliciter. Aut eom unigero generi nomè imponimus, quod Grammatici Nomen appellativû vocant: quæ animal utens ratione Romine dicitur nominari. At singulis rebus peculiaritè nomen imponimus, quod illi cum alio non sit commune. Hoc à grammaticis nomen proprium appellatur. Quod sic definitur à Cicrone: Nomen est quod

unicuique personæ attribuitur, quo quæque suo proprie, & certo vocabulo appellatur. Hoc rursus dividitur in Prænomen, & Nomen, Cognomen, & Agnomen, ut Publius, Cornelius, Scipio, Africanus, & Prænomen interdum una, interdum duobus, interdum tribus literis notabatur: ut, C. Cains. G. Cneus, Ser. Sextus. Fuitq; nonnulla ratio prænominis: nam & Quintum ideo dixerit, quod quinto fortassis loco natus esset: Lucium, quod initio lucis exortus: Manium manet: Gocum, à corpore effugie. & Nomen, quod gentis & familiaris originem declarat, quodq; omnibus qui ex eadè gente sunt commune est, ut Cornelius. Cognomè, quod nomini subjungitur, trahit ab aliquo vel corporis viro, vel cõmodo, vel aliquo eventu, ut Scipio, & Agnomen, quod cognomen sequitur, ut quædam olim cognomen, à corporis hve mentis adjunctis, aut aliis eventis ducitur, ut Africanus à devicta Africa. Sæpe autè Cognomen pro Agnomine ponitur. Cic. Scipio ille, cui Africano fuit cognomen. Idem ad Att. Terq; non cognomè solùm Athenis deportasse, sed humanitatem & prudentiam intelligo. Romani pierunq; tribus uti solent nominibus: nonnulli etiam quatuor: ut P. Cornelius Scipio Africanus: ubi Publius est prænomen, Cornelius nomen propriè dictum, Scipio cognomen, Africanus agnomen. Et nomen quidem atque cognomen omnium ejusdem familiaris commune erat, præ nomen verò tantum singulorum. Præ nomen enim erat, quo fratres à se mutuo distinguebantur: ut pater appellabat ex duobus filiis alterum Publium, alterum Lucium: nec se aliter inter se fratres ipsi vocabant. Quisdam etiam à vestimento cognomen formantur, ut Antonius Caracalla. Quidam à peccore minori, ut Porcius, Scrophæ. Quidam à peccore majori, ut Equitius, Taurus. Quidam à piscibus, ut Sergius, Orata, Muræna. Quidam ab avibus, ut Fronditius. Quidam ab ea re quam optime fecerent, ut Fabius, Lentulus, Cicero, Piso: quævis hoc nonnulli à pinfendo dictum putent. Pilius autem cognomen inde trahit putatur, quod qui primus in ea familia hoc cognomine didit est, pili usum invenit. & Aliquando Nomen pro decore, gloria, fama, exhibitione, predicatione & sermone hominum usurpatur. Virg. 2. Aeneid. Avulsitq; humeris caput, & sine nomine corpus. Ibidem: & nos aliquod nomenque decore Gessimus. Ovid. 10. Metamorph. magnum & memorabile nomen. & Nomen etiam accipitur pro generi: ut apud Virgil. nos sumusque in nomen ituras. & Nomina præterea dicuntur, teste Budæo, capita, vel (ut hodie loquimur) amculi rationis argentiæ, in quibus descripta sunt nomina debitorum: quibus pecunie expensæ feruntur. Cic. 1. Verr. Satis te elapsurum omni suspitione arbitrabare, si quibus pecuniâ crederas, ut expensum non ferret: neq; in tuis tabulas ullum nomen desineres, qui tibi tot nominibus acceptû Custis referret: quid proderat tibi expensum illi non tulisset? & Nonnunquam nomen accipitur pro ipso debitor. Columell. 2. lib. 1. cap. 7: Vel optima nomina non appellando fieri mala, feceratos Alphus dixisse vestissimè scribit. Hoc est, etiam si optimi sint debitorum, si tamen diutius debitum exigere distuleris, negligens tandem eos fieri nõ solvendo. Cic. in Epist. Ego sum solvitur ut boam nomen existimet. & Sæpe etiam Nomen accipitur pro ipso debito. Cicero ad Atticum libro 16: Nomina mea per Deos expedi. Idem ad eundem libro 6: Salammas autem adduxi, ut totum nomen Scapio vellent solvere. & Idè videtur nomen quoque accipi pro ipsa creatore. Cicero pro Quint. Cum æris alieni aliquantum esset restitum, quod ut minimibus pecuniam Romæ curari oporteret. & Ponitur etiam nomen aliquando pro causa. Cicero de Amic ab amicis Qu. Pompeii meo nomine se removerat, ut soltis, Scipio. Idem in Vat. Non tam tuo, quam Reip. nomine. Cæf. 3. bell. Gal. Olibè etiam suo nomine Cæsarem, & Romanos. & Nomè cum præ orationis est, aliquando transit in adverbium: ut, Tormentis tuctur: id est, torvè, *torvè*, *torvè*. Item adverbium in nomine apud Persium: iam cras hesternum consumpsimus, ecce alia cras. Nomina tamen in adverbium migrantia suam sapè servant quantitatem, ut apud Virgil. 3. Aeglog. transivisti veribus horquis. Nam Transivisti quum adverbium sit, & tantum brevis est: quia venit ex nomine, quum sit in a terminata adverbia longa. & Nomina per diversos casus loco adverbium ponuntur. Per nominativum: ut Fors pro Fortè. Recenti pro Recenter. Per genitivum, M. lina pro in Militia. Per dativum, ut Vesper, Ruri, Sorti, per fortem. Per accusativum, ut Torvum pro Torvè, Clarum pro Clarè. Per ablativum, ut Rati, Domo.

Nomino, as, ad. p. Appello, nomè impono, nomè indo. [*no*, *no*, *no*, *no*. Gall. Nommer. Ital. Nominare. Germ. Nennen. Pol. Mianis, Mianis daz. Vng. Nevegy. Ang. To name.] Cæf. de Amic. Amor enim, ex quo Amicitia est nominata, princeps est ad benevolentiam conjungendam. & Interdum accipitur pro Nominativum coropello. Plaut. in Most. Hem quis in no-

minat. Idem in Asia. Alienum hominem intromittat neminem. Quod illa aut amicum, aut patronum nominet. & Nominare aliquando est Proferre, declarare, ut vulgo dicimus, & expromere. Cic. pro Caelio: Multi à me summi viri prædicantur, quorum partim nimia libertas in adolescentia, partim profusa luxuries, magnitudo æris alieni, sumptus, libidinis nominantur. & Est etiam nominare, præfocem silitere, & ut iuris Pontificii scriptores dicunt, lux patronatus habere: hoc est, nominare designandò, de quo vide testimonium in dictione Nominatio. Hinc Denomino, quod idè est quod nomino, seu nomen alicui impono. *Col. lib. 4. Quippe universæ regiones regionumq; singula: penè partes habent propria vitium genera, quæ consuetudine sua denominant.*

Nominatio, m. f. Nomen ex participio pro celebri. [*Νῆπιον*] *Καὶ Νῆπιον καὶ Νῆπιον*. Gall. *Nominatio*. Ital. *Nominatio*. German. *Nominatio*. Hispan. *Nominatio*. Polon. *Nominatio*. Vngar. *Nominatio*. Ang. *Nominatio*. Cic. 6. Veri. Quod illa Attalica, tota Sicilia nominata ab eodem Hero peripetasmata emere obliuiscit. Plin. lib. 12. cap. 19. Vicina est Baeticana, in qua Bdeliam nominatissimum.

Nominatum, adverbium, Per singulorum nomina. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nominatum*. Ital. *Nominatum*. German. *Nominatum*. Hispan. *Nominatum*. Polon. *Nominatum*. Vngar. *Nominatum*. Ang. *Nominatum*. Plinius: Quum villico omnia nominatum assignati essent. Liv. lib. 2. ad Vrbe: Dimisso Senate, Consules in tribunal ascendunt, citant nominatum iuniores. & Dicitur tamen & de uno: ut Tenens cruentum pugionem Brutus, nominatum Ciceronem in clamavit. Aliquando etiam accipitur pro Expressè. Cic. lib. 3. Offic. Qui quid enim est in prædio vitæ, id statuerunt, si venditor scires, nisi nominatum dicitur, præfari oportere. Nominatum & Generatum contraria. Cic. ad Att. lib. 9. Tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus conjunctio, ut non nominatum: sed generatum proscriptio esset informata.

Nominatio, omnia, verbale, f. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nominatio*. Ital. *Nominatio*. German. *Nominatio*. Hispan. *Nominatio*. Polon. *Nominatio*. Vngar. *Nominatio*. Ang. *Nominatio*. Plin. Epist. 73. Mihi verò etiam illud gratulatione dignum videtur, quod successorio lilio Frontino principi viro, qui me nominatioms die per hos continuos annos inter sacerdotum nominabat tanquam in locum suum cooptaret. Budæus: Nominatio est, ut vulgo hodie appellatur: id enim nomen in ea significatione vulgus nostrum stitit. Brutus ad Cic. Bibulus in Panis locum petere constitutum: eam nominationem à te petimus. & Nominatio, Figura Rhetorica, de qua auctor ad Heren. lib. 4.

Nominatio, m. f. Nomen est Censuræ Grammaticæ. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nominatio*. Ital. *Nominatio*. German. *Nominatio*. Hispan. *Nominatio*. Polon. *Nominatio*. Vngar. *Nominatio*. Ang. *Nominatio*. Diomedes Grammaticus lib. 1. Vbi que enim dicitur Latinus sermo, ideo quia duo ablativi nominati sunt copulati.

Nominatio, m. f. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nominatio*. Ital. *Nominatio*. German. *Nominatio*. Hispan. *Nominatio*. Polon. *Nominatio*. Vngar. *Nominatio*. Ang. *Nominatio*. Plin. D. lib. 27. Tit. & l. 1: Nec nominatores magistratum ex hac causa tenebantur.

Nominatio, m. f. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nominatio*. Ital. *Nominatio*. German. *Nominatio*. Hispan. *Nominatio*. Polon. *Nominatio*. Vngar. *Nominatio*. Ang. *Nominatio*. Plin. Epist. 73. Mihi verò etiam illud gratulatione dignum videtur, quod successorio lilio Frontino principi viro, qui me nominatioms die per hos continuos annos inter sacerdotum nominabat tanquam in locum suum cooptaret. Budæus: Nominatio est, ut vulgo hodie appellatur: id enim nomen in ea significatione vulgus nostrum stitit. Brutus ad Cic. Bibulus in Panis locum petere constitutum: eam nominationem à te petimus. & Nominatio, Figura Rhetorica, de qua auctor ad Heren. lib. 4.

Nominatio, m. f. A nomine calando id est, vocando, qui memoriter unumquemq; nominatum vocare, & nomina omnium de memoria subicere potest. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nominatio*. Ital. *Nominatio*. German. *Nominatio*. Hispan. *Nominatio*. Polon. *Nominatio*. Vngar. *Nominatio*. Ang. *Nominatio*. Cicero ad Atticum libro 4. Ad urbem ita veni, ut nemo ullius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui mihi obviam non venerit. Horum opera utebantur potissimum candidati, ut sibi in presens suffragatores, nomina eorum suggererent. Unde au datur Cato, quod legem servavit, que candidato nomenclatores adesse vetat, ut per se ipsum sine nomenclatore nominatum salutaret cives Romanos, Hi & Favores quoque dicebantur, quod saluatorum nomina (ut ait Festus) velut insarcirent petitorum aures. Cicero nam monitora vocat in Muræna: Nam si nomine appellati abs te cives tuos honestum est, turpe est eos notiores esse sero tuo, quam tibi. Si etiam notis, tamen per moniti em appellandi sunt.

Nomenclatura, f. p. Pro nomenclatione, & nominatione. [*Νομιστά*] *Νομιστά*. Gall. *Nomenclatura*. Ital. *Nomenclatura*. German. *Nomenclatura*. Hispan. *Nomenclatura*. Polon. *Nomenclatura*. Vngar. *Nomenclatura*. Ang. *Nomenclatura*. Cicero ad Atticum libro 4. Ad urbem ita veni, ut nemo ullius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui mihi obviam non venerit. Horum opera utebantur potissimum candidati, ut sibi in presens suffragatores, nomina eorum suggererent. Unde au datur Cato, quod legem servavit, que candidato nomenclatores adesse vetat, ut per se ipsum sine nomenclatore nominatum salutaret cives Romanos, Hi & Favores quoque dicebantur, quod saluatorum nomina (ut ait Festus) velut insarcirent petitorum aures. Cicero nam monitora vocat in Muræna: Nam si nomine appellati abs te cives tuos honestum est, turpe est eos notiores esse sero tuo, quam tibi. Si etiam notis, tamen per moniti em appellandi sunt.

mit den Namen / Benamfung. Hisp. *Obra de llamar por nombres*. Polon. *Mianomiania*. Vngar. *Neu zamlalas*. Ang. *A numbering and calling of names by order*. Columel. lib. 3. cap. 21. Quare prudentis magistri est, ejus nomenclationis aucupio, quo potius nequeat studiosos non demorari. Plin. lib. 2. Iovem quidem aut Mercurium, aliterve alios inter se vocari, & esse coelestia nomenclatura.

Nomisma, m. f. Vide NVMVS, & NVMISMA.

Nomios, Græca dictio est, quæ quum accentum habet in positione *nomios*, significat præfecturam: quæ etiam voce Latini utuntur in hac significatione. Plin. lib. 5. cap. 9. Summa pars continens Aethiopiæ Thebais vocatur: dividitur in præfecturas oppidorum (quas Nomos vocant) duo decim. Inde Nomarchæ dicti sunt qui nomis præfunt, quos Præfectos Latini vocant. Et Nomarchia pro Nomos vel præfectura. Nomos etiam legem significat vel institutum: sed tunc apud Græcos scribitur *nomos*, cum accentu in priorè.

Nomios dicitur, Qui legem docet, *nomios dicitur*.

Nomios phylætes, *nomios phylætes*, Legum custodes & servatores, *nomios phylætes* est, à lege & phylætes hoc est, custode. Colum. libro 12. Non satis visum est bonas leges habere, nisi custo det eorum diligentissimos cives creassent, quos Græci *nomios phylætes* appellant.

Nomothetæ, m. p. [*Νομοθετα*] *Νομοθετα*. Gall. *Legislatores*. Ital. *Legislatores*. German. *Gesetzgeber*. Hispan. *Los que dan y ponen la ley*. Polon. *Præz ystawa*. Vngar. *Törvény adó*. Ang. *A lawmaker or prescriber of laws*. Latine legiferi dicuntur: unde Solon apud Athenienses Nomothetes dictus, & Lycurgus apud Lacedæmonios.

Non, Negativa dictio: [*Νο*] *Νο*. Gall. *Non*. Ital. *Non*. German. *Nein*. Hispan. *No*. Polon. *Nie*. Vngar. *Nem*. Ang. *No*.] accommodari potest omnibus modis, præterquàm Imperativo, Indicativo. Terent. in Evnuch. Non te digni Chærea fecisti. Optativo Plaut. in Menæch. Nō neges, si noverim. Subjunctivo Virg. 1. Georg. - nō illa quisquā me nave, per altum lre, neque à terra moueat convelleri funem. Infinitivo. Terent. In Phorm. Amo te, & non neglexisse habeo gratiam. & Non, si negationi præponitur, affirmat ut Nonnil tibi debeo id est, aliquid tibi debeo. Quū verò postponitur, magis affirmatur si dixerò: Nihil non tibi debeo, significat omnia tibi debeo. Ovid. lib. 3. Fastor. Multa tibi memores, nil non debemus Elise: id est, debemus multa tibi, quū fueris de nobis merita, sed Elise debemus omnia. & Non autem, rectè dicimus: at non dicimus, Non verò à *non*, ut Amicus Cæsarum sum, non autem assentator: vel, Assentator verò non. & Non ita pridem: hoc est, non multo tempore ante: *non ita pridem*, *non ita pridem*. & Non modò, significat non solum. *non modò*, *non modò*. Gall. *Non solum*. Ital. *Non solum*. German. *Nicht nur*. Hispan. *No solamente*. Jur. Nō modò te diligo, sed etiam amo. Non utique id est, nō rectè, nō rectè Vlp. l. 21. D. mand. Sed si nō unq; unus, sed utriusque mandatum intuitus id fecerim. Sic Pomponius ad leg. Aquil. Dominum enim lex Aquilia appellat, non utique eum qui tunc fuerit, cum damnum daretur. & Quandoque ponitur pro Nodum. Treb. Cicero: Nō enim nescit quanti te faciam, & quam pro veterimo amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non modò tanto bono grudeam. & Nonnullus, aliquis. *nonnullus*, *nonnullus*. Gall. *Autem, quædam*. Ital. *Alcuno*. German. *Einiger*. Hispan. *Alguno*. Cic. pro Muræna: Consilium tuum nonnulla in re forsitan emendare possim. & Nonnunquam significat aliquando. *nonnunquam*, *nonnunquam*. Non sobrius, pro ebrio accipitur. [*Νοβριος*] *Νοβριος*. Gall. *Yverogue*. Ital. *Vibrata*. German. *Nicht nüchtern*. Hispan. *Boil ynd trondan*. Hisp. *Barracho, embriago*. Martialis: Et non sobria verba subnotasti. & Non tacendus: hoc est, nominandus & laudandus, *non tacendus*. Mart. ad Licianum: Vir Celtiberis non tacendus gentibus.

Nodum, f. p. [*Νοδον*] *Νοδον*. Gall. *Non entere*. Ital. *Non entere*. German. *Nicht*. Hispan. *Non*. Polon. *Nie*. Vngar. *Nem*. Ang. *No*.] Adverbium, significans Nodum, neque dum, nihil dum, etiam nunc, non. Cicero in Epist. Fam. Nodum satis constitui. Idem in Somn. Scipion. Cujus quidem anni nodum vicissimam partem scito esse conversam. De magno anno loquitur.

Nonas, arum, f. p. [*Νονας*] *Νονας*. Gall. *Les nones du mois*. Ital. *Le nonne de ciascun mese*. German. *Entsche gemisse tag in einem jeden Monat*. Hisp. *Las nonas de cada mes*. Ang. *Certain days of the month called nonas*. Quali novæ, propter initium observationis: vel quod ab eo die semper ad idus novem dies putentur: vel ad imitationem Tuscorum, qui Nonas vocabant nonum quemque diem, quo regem suum salutabant, & de propriis negotiis consulebant. Erant autem Nonas in Martio, Maio, Junio, & Octobri sex illi dies, qui Calendæ sequuntur: reliqui verò menses quatuor tantum habebant Nonas, iuxta vulgatos verus.

Majus sex Nonas October, Julius & Mars: At reliqui quatuor, dabit Idus quilibet Octo.

Nonageni, Nonagies, Noningenti, vel Nongenti, Nonaria.

Nonus Vide Novem.

Norma, x. f. p. [קריקו]... Gall. Une esquiere... Ital. Norma, regola, squadra... Ger. Ein Winkelmaß... Belg. Een winkelmaat... Hisp. La escuadra de cantero... Pol. Miara sześcienneka... Vngar. Linea sa regula... Ang. A rule or square... Fabrorum instrumentu, quo omnia dirigunt, metiunturque, quae & Regula dicitur... Plin. lib. 36. cap. 22. Structuram ad normam & libellam fieri, & ad perpendicularum respondere oportet... Vitruv. lib. 7. Longitudines ad regulam & lineam, altitudines ad perpendicularum, anguli ad normam respondentes exigantur... Nonstrates Quaedam vocant: Unde quae recta dimensio, sunt, ad normam facta dicuntur... Per metaphoram etiam norma accipitur pro lege, formula & prescripto... Cic. pro Mur. Et primum M. Catoni vitam ad rectam rationis normam dirigenti, & diligentissime pendenti momenti officiorum omnium, de officio meo respondebo... Sic in Latio: Nunquam ego dicam C. Fabricium, M. Curium, Tiber. Coruncanum, quos sapientes majores nostri judicabant, ad istorum normam fuisse sapientes... Norma loquendi. Horat. de Arte: -vult usus quem peccat arbitrium est, & vis, & norma loquendi... Norma sunt adjectiva, Abnorme, & Enorme.

Normalis, le. om. t. Ad normam factus: [קריקו]... Gall. Fait à l'esquiere... Ital. Fatto in squadra... Ger. In das Winkelmaß gefertigt... Hisp. Hecho à la escuadra... Polon. Wymiarze sześcienneka... Vngar. Linea sa regula... Ang. Made after a rule or square... Iur. Normalis angulus, Quintil. lib. 1. de pronuntiationis geita loquens: Sinistrum brachium eoque allevandum est, ut quasi normalem illum angulum faciat, super quod ora ex toga duplex aequaliter sedeat.

Normatus, 2. um. Quod est ad normam factum, & directum. [קריקו]... Colum. lib. 2. cap. 13. Antiquam illam ciconiam innoximus, ut tanquam supposito vasi ad perpendicularum normata insisteret.

Nos, nostrum, vel nostri, Plurale est ab Ego, mei, vel mihi. [קריקו]... Gall. Nous... Ital. Noi... Ger. Wir... Hisp. Nosotros... Pol. My. Vng. Mi. Ang. We. Nos inter nos. Cic. ad Pompeium lib. 3. Illud non dubito, quin si te mea summa erga te studia parum mihi adjunxerunt, Reip. nos inter nos conciliatura, conjunctioneque, sit. Terent. in Adolph. Quasi non norimus nos inter nos. Nosmet, pro Nostri. Plaut. in Rud. Si non moneat, nosmet meminimus. Nosmetipsi. Cic. 4. de Finib. Sed primum positum sit, nosmetipsos commedatos esse nobis. Nosmetipsi inter nos. Cic. ad Att. lib. 4. Sed ut nosmetipsi inter nos conjunctiones simus, quam adhuc sumus.

Noster, a. um, pronomem possessivum. [קריקו]... Gall. Nôtre... Ital. Nostra... Ger. Unser... Hisp. Nuestra... Pol. Nasz... Vng. Mink. Ang. Our. Noster absolute, Pro nosse filiusfamilias. Terent. in Phorm. Noster quid ageret, nesciret: & illa ducere cupiebat, & metuebat absentem patrem. Noster, pro Nostri. Terent. in Eynuch. Haud similis virgo est virginis nostrari. Donatus. Nostri, civium sollicitudine est, teret ac patris nostrari. Vng. 2. Georg. Non eadem arboribus pendet vindemia nostris.

Nostri, a. um, pronomem possessivum. [קריקו]... Gall. Nôtre... Ital. Nostra... Ger. Unser... Hisp. Nuestra... Pol. Nasz... Vng. Mink. Ang. Our. Noster absolute, Pro nosse filiusfamilias. Terent. in Phorm. Noster quid ageret, nesciret: & illa ducere cupiebat, & metuebat absentem patrem. Noster, pro Nostri. Terent. in Eynuch. Haud similis virgo est virginis nostrari. Donatus. Nostri, civium sollicitudine est, teret ac patris nostrari. Vng. 2. Georg. Non eadem arboribus pendet vindemia nostris.

Nosco, is, novi, notum, ad. 1. quod & Gnosco olim dicebatur, unde agnosco, cognosco, Notum, & cognitum habeo, notitiam alicujus habeo. [קריקו]... Gall. Connaître, savoir... Ital. Conoscere... Germ. Kennen... Hisp. Conocer... Pol. Znać... Vng. Ismer... Ang. To know. Cic. 1. Tusc. Et mirum hanc habet vim praeceptum Apollinis, quo monet, ut se quisque noscat. Quum igitur, Nosce te, dicitur hoc dicit, Nosce animum tuum. Terent. in Andr. Nam antea Quis scire posses, aut ingenium noscere. Dum etas, metus, magister prohibebant, & Noscere, aliquando vim suam auget, & plane cognitum, testatur, competentem, exploratum habere significat, elatum habere. Virg. lib. 4. Georg. Et patriam sola, & certos novere penates. Et habet & alia composita, ut Dignosco, Interosco, Peronosco, quae vide seorsim in locis. Fit autem Nosco à Graeco: nam Graeci γινώσκω, dicunt cognoscere: γινώσκω, cognitum, γινώσκω, notitiam. Hinc Latini veteres non nosco: sed Gnosco dicebant, & Gnotum, cognitum, & Gnoto pro scio.

Nostri, a. um, Cognitus, prescriptus, exploratus. [קריקו]... Gall. Cogne... Ital. Conoscere... German. Bekant. Hispan. Conocido. Pol. Znamy. Vngar.

Esmeriti, Ang. Karmia. Plin. lib. 16. cap. 18. Alpina & hinc est, bor, nec vulgo nota. Notus, qui novus. Plaut. Picud. Ita bene meus est imperiosus. 8. novus notus praedictus.

Notus, notior, notissimus, Nomen ex participio. Cic. pro Mur. Tua vero nobilitas Servi Sulpitii, tametsi summa est, tamē hominibus literatis & historicis est notior: populo vero de suffragatoribus obscurior. Idem 4. Acad. Cui erant, quae patib. ante dixi, notissima. Notus, amicus, & charus. Vng. lib. 1. & notis compellat vocibus ultrā. Idem 1. Aeglog. -hinc inter flumina nota: id est, chara: ut inquit Servius.

Notio, nis, Et. Cognitio, demonstratio, manifestatio [קריקו]... Gall. Connaissance, intelligence... Ital. Cognizione, dimostrazione... German. Erkenntnis... Hisp. Obra de conocer, conocimiento, demostracion... Polon. Znajomość... Vngar. Ismerés... Ang. Knowledge, understanding... Cic. lib. 3. Offic. Explicat atque erudit intelligentiā tuam, ut videas quae sit in ea species, forma, & notio boni viri. Proprie autem Boethius comment. 3. Topic. Notio, intellectus est quidam, & simplex mentis conceptio, quae res plures pertinet ad se invicem differentes. Plin. lib. 17. cap. 28. Cujus rei rationem notionemque eodem volumine tradidit. Cic. 1. de Leg. Dei notionem nullum animal est quod habeat, praeter hominem. Notio pro cognitione causa. Tacit. lib. 11. Liberior dilata notionem de iure flaminis.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

Notitia, f. p. Cognitio, a Notus, quae Notio dicitur. [קריקו]... Gall. Connaissance... Ital. Notizia... German. Erkenntnis... Belg. Kennis... Hisp. Conocimiento... Pol. Wiadomość... Vng. Ismerés... Ang. Knowledge or knowledge. Terent. in Heurt. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est. Cic. de Sen. Qui sermo, quae praecpta, quanta notitia & quitatis. Quint. lib. 4. cap. 2. Protonus iudex notitia rerum institutus videtur.

placis, & consumptis laqueoribus atque inedia miserorum...

Nos, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOS]...

Notat, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOT]...

Notatio, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTATIO]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

re, ob turpitudinem, vel scelus aliquod commissum. Vnde Senatores ob flagitium aliquod Senatu moti, ignominia notati dicebantur...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

Notitia, s. p. a. nosco, is, deducitur, Cuiuscunq; rei signum. [NOTITIA]...

ne renovatur. Virg. 1. Aeglog. In plus hanc tam culta novalia miles habebit? Deplorabat enim agrum, in quo insuendo magno opere laborasset. Quia tunc in Mente Mariano: Mox ingentibus lacentis humum fodere, segnem futuris novalibus erucere hylvam. Sed Virgilius in sensum priorem accipit: Alterius, inquit, idem terras cessare novales, Et segnem patere situ duret lecte campum.

NOVEM, Notum numeri nomen. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Neuf. Ital. Nove. Ger. Neun. Belg. Neuf. Hispan. Nove. Pol. Dymie. Vngar. Kilencz. Ang. Nine.] Virgil. 5. Aeneid. Jamque dies epulata novem gens omnis, & ante factus honos. Cicero. Quot. Fr. In novem & dies & liberos distributus sermo.

NOVENARIUS, n. m. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Neufieme. Neufain. Ital. Numero di nove. Germ. Das neuntzietter das neun ten sib bes greiff Hispan. Casa de nueve Polon Dymieqz mshie i smokaius. Vng. Kilenczok. Angl. The ninth, of nine.] & Novenarius, a, um, Vano: Quo pacto erant in mulis & pastoribus novena partes, ubi nec admittuntur, nec sectura obiciuntur? Sed do in hominibus posse novenarium retinere numerum. Pin. lib. 17. cap. 11: Sulco qui novenarius dicitur.

NOVENARIUS, a, um, Persius Sat. 11: Si Cynico barbam perulans nonaria vellat. Nonariam meretricem hic dicit: quia apud veteres a nona hora: hoc est, tertia pomeritiana prostabant, ne mane omnia exet citatione illis irent adolefcentes.

NOVENUS, a, um. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Vng. Kilencz. Ang. Nine.] Mart. lib. 10: A nos addite ter precor novenos. Pin. lib. 3. cap. 11: Novenorum ita concepta dierum. Liv. 7. bell. Punic. De crevere item Pontifices, ut virgines ter novem per urbem euntes carmine caneret. Terga novena boum. Ovid. 12. Metam. Novendium Novem dierum spatium: [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Espace de neuf jours. Ital. Spazio di nove giorni. Ger. Neun tag lang. Hisp. Espacio de nueve dias. Pol. Dymieqz dus dni. Vng. Kilencz nap. Ang. The space of nine days.] a quo Novendiale sacrificium dicebatur, quod novem diebus edivuis fieri solet ad expiationem prodigiorum. Livius lib. 1. ab Urb. Romanis quoque ab eodem prodigio novendiale sacrum publice susceptum est, seu voce foeliti ex Albano monte missa, (nam id quoque traditur) seu aruspicum monitu. Mansit certe solenne, ut quandounque idem prodigium nuntiaretur, seriq; per novem dies agerentur.

NOVINCIVM, n. m. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Dodrans: hoc est, pondus vel mensura novem unciarum.

NONAGENA, a, a, tantum pluraliter. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Numerus est distributivus a Nonaginta.

NONAGINTI [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Nonante fin. Ital. Novanta volte. German. Nonzig u. A. Hisp. Nonanta veces. Polon Dymieqz mshie i smokaius. Vngar. Kilenczvenegz. Ang. Ninety times.] a Nonaginta numerale adverbium.

NONINGENTI [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Neuf cent. Ital. Novante. Germ. Neunhundert. Hispan. Noventa. Pol. Dymieqz mshie i smokaius. Vngar. Kilenczvenegz. Ang. Nine hundred.] vel per syncopen Nongeti, a, a, idem quod nonies centum. Pro eodem etiam dicimus Noningenti, & per syncopen Nongeni.

NONARIA, dicta sunt meretrices, quod hora nona cellas aperirent, corporis prostituendi gratia. Pers. Saty. 1. Si Cynico barbam perulans nonaria vellat.

NOVERCA, a, f. p. Dicitur quam pater meus post matrem obitum, novam uxorem dicit, & dicitur respectu privignit [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gal. Maratre. Ital. Matrigna. Germ. Ein Stiefmutter. Belg. Ein Stiefmutter. Hisp. Madrastra. Pol. Macocha. Vng. Madrastra. Ang. A stepmother, a mother in law.] dicta quasi novitudo est, nova princeps. Virg. in Buc. Est mihi naq; domi pater, est injusta noverca. Cic. in Orat. Ab hac indole jam illa matris, uxor generi, noverca filii, filia pellex.

NOVERCALIS, & hoc novercale, om. t. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. De maratre. Ital. Di matrigna. Ger. Stiefmutter. Hisp. De madrastra. Pol. Madra. Vn. Madra. Ang. Of a stepmother.] Quod noverca a propus est, Odium novercale, quo noverca privignit prosequit. Tacit. lib. 11: Manus novercales, Sen. Herc. fur. Stimuli novercales, Claudianus lib. 2. de Rape. Proserp. Novercali. Est novercarum more agere: hoc est, maligne & ini-miciter. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה.]

NOVISSIMUS, Novitas Novitius, Vide NOVVS.

NOVO, novus, Vide NOVVS.

NOVVS, a, um, Proprie dicitur recer, & quod nuper factu est, vel ceptum. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Neuf. Ital. Nuovo. Ger. Neu. Belg. Nieu. Hisp. Nuevo. Pol. Nowy. Vng. Vn. Ang. New. fresh.] Ovid. 1. Metam. In nova fert animus mutatas dicere formas Corpora. Terent. in Adelp. Novus maritus anno demum quinto & sexagesimo fiam, atq; anam decrepita ducam? Ibidem: Et nova nupta eadem hanc discit. & Accipitur quandoq; pro magno & mirando, incredibili & inopinato. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Virgil. 1. Aeglog. Pollio & ipse facit nova carmina. Idem: Quis furor iste novus? Novi homines dicuntur, quorum

nulli majores clari fuerit, sed ipsi per seiplos clari esse incipiunt, & magistratus in civitate allequi. Cicero. T. Fabio lib. 5. Epistol. Adeptus es, quod non multi homines novit amant, quae plerumque homines nobilissimi.

NOVE, & Noviter, adverbium. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Neuf. Ital. Nove. Ger. Neun. Belg. Neuf. Hispan. Nove. Pol. Nowy. Vn. Vn. An. Novus. Laty.] Autor ad Herenn. lib. 1: Nequid ambigue, nequid nove dicamus. Plin. in Paucy. V. dimus de latore judicium, quasi grassatorum, quasi latronum ad solitu digne illi noviter, sed templum, sed forum infederant.

NOVITIVM, superlativum, Vitium, postremum quia querecenter sunt, ultimum locum habet. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Le dernier. Ital. Ultimo. Ger. Das letzter. Hispan. Ultimo. Pol. Ostatni. Vn. Vn. Ang. The last of all.] Cic. lib. 1. de Orat. Quae duo sunt ad iudicandum novissima. Idem pro Rebia Comedo: itaq; per brevis tempore, qui ne in novissima quae erat histronibus, ad primos pervenit comedos.

NOVITIVM, adverbium, Postremo. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Ultimo. Ital. Finalmente. Vltimamente. Germ. Zum allerletzen. Hispan. Vltimamente. Polon Ostatni. Vng. Vn. Ang. Last of all, finally.] Ad postremum dicitur Plautus epistola ad Cicero. Familiar. 10: Denique quod ad omnes casus conjunctiores Republicae esse volebam: ut novissime ab omni omnium sollicitatione averius, eos tales vobis praestare possem, quales adhuc fuerunt.

NOVITAS, a, a, opponitur Venustati & antiquitati. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Novitatis. Ital. Novita. Germ. Die neuheit. Belg. Nieuheit. Hispan. Novedad de innovacion. Pol. Nowosc. Vngar. Vng. Ang. Newness, freshness.] Cic. de Amic. Novitates autem si spera adferunt, ut tanquam in herbis non fallacibus fructus apparet, non sunt illis: quidem repudianda: veteritas tamen suo loco conservanda est. Virgil. 1. Aen. Rex dura, & regni novitas me talia cogunt Moliri. Ovid. 4. Metam. Dulciq; animos novitate tenebo. Cicero. 2. de Divin. Eumq; errorem, quem tibi res novitas autulerit, naturae ratione depellit. & Novitas pro generis ignobilitate, quemadmodum homines novi dicuntur ignobiles. Salust. in Jug. Novitatem meam contemnit, ego illorum ignaviam mihi fortuna, illis probra oblectatione. Cic. ad Lentulum: Novitatem esse invisum meo.

NOVITIUS, a, um, Quod est novum: [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Noviter. Ital. Novitatis. Ger. Das neu ist. Hispan. Novedad. Pol. Nowosc. Vng. Vn. Ang. Newness, freshness.] ut Novitium opus, quod est asperum factu. Novitia mancipia, teste Mariano ff. de Aedil. edic. in ed. guntur, quae nondum annum servierunt: quibus opponuntur Veterana. Vip. eodem titulo: Pleriq; solent mancipia, quae novitia non sunt, quasi novitia distrahere, ad hoc ut plura venalis, Praesumptum est enim ea mancipia, quae rudia sunt, simpliciora esse, & ad ministeria aptiora, dociliora, & habiliora. Tunc vero de veterana mancipia difficile est reformare. Plin. lib. 17. cap. 11: Novitium vinum resinatum nulli conducit. Terent. in Eynuch. Abducit secum ancillas, paucas, quae circum illa essent, manent Novitiae puella. Cic. pro Domitio: Syram nefas quae de grege novitiorum factum esse Consulens. Novitium institutum. Pin. lib. 17. cap. 21: Invenit novitio fundum maleculi. Idem lib. 23. cap. 11: Vinum jejunos bibere novitio invento utilissimum est.

NOVO, as, ad. p. Novum facio, innovo, invenio. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Innover, faire quelque chose de nouveau. Ital. Far di novella. Hispan. Innovar. Germ. Erneuern. Vn. Renovare. Belg. Nieu maken. Hisp. Renovar. Pol. Odnawiac. Vng. Meg újítani. Ang. To make new.] Salust. in Catil. Consul optatum factu ratus, novitatem quae instabat ante eopere, nequid copatio novaretur. Cicero ad Caton. Famil. 15: Qui novam aliquid volebant. Cicero 3. de Legib. Nihil habui sane, non modo multum, quod putarem novandum in legibus. Novitas autem est verbum iuriconsulibus usitatum, pro debitum in alium obligationem transferre. Unde Novatio, de qua paulo post. & Hujus composita sunt, Innovo, innovatio, renovatio, & innovo, innovatio, de quibus vide suis locis.

NOVANS, particip. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה.] Virgil. 4. Aen. Aeneas fundantem arces, ac tecta novantem Consipit.

NOVANDVS, a, um, Ovid. 8. Metam. etiam mihi sapere novitas Corporis, o juvenes, numero finita potestas.

NOVARIUS, a, um. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Innover. Ital. Renovare. Ger. Erneuern. Vn. Renovare. Belg. Nieu maken. Hisp. Renovar. Pol. Odnawiac. Vng. Meg újítani. Ang. Madrum.] Ovid. 2. de Remedio: Admonitu recreatur amor, vulnusq; novatum Scinditur in stemis culpa pusilla nocet.

NOVATOR, Novator. Ovid. 15. Metam. rerumque novitas Es alius abas reddit natura figurat.

NOVATIO, onis, f. t. [שׁוּבָה תְּשִׁיבָה עֵשֶׂה. Gall. Innovation, renouvellement. Ital. Rinovazione. German. Ein neuerung. Hisp. Renovacion. Polon. Odnowienie. Vngar. Meg újítás. Angl. A making new, or renewing.]

Novitium] Dicitur est Iulianus... ut prius debuit in aliam obligationem aut naturalem...

Novellus, a, um, diminutivum [Novellus]... Gall. Novelle, novelle plant. Ital. Novella. Ger. Ein neues...

Novellus, as, are, a, f. p. Novum agrum colere, seu novas vites... Gall. Novelle, novelle plant. Ital. Novelle...

Novellum, n. f. Vinea ex novellis vitibus consistit. [Novellum]... Gall. Novelle, novelle plant. Ital. Novelle...

Novellus, a, um, diminutivum [Novellus]... Gall. Novelle, novelle plant. Ital. Novelle...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

Nox, huius noctis, f. i. a nocte, quod oculis nocet: vel à Græco... Hinc enim & Nictelus dicitur Bacchus...

st. Hisp. Casa de noche. Pol. Noche. Vn. Eiyeli. An. Of the night. ut, nocturna luxificat à Die Diurnus. Claudianus: Omnia que...

Nocturna, pen. corr. Perpetuum epitheton est stellæ vespertinæ, quam Hesperum, sive Vesperum appellamus. [Nocturna]...

Nocturna, pen. prod. Dicitur luna quæ noctu luget. [Nocturna]... Gall. La lune qui luit de nuit. Ital. La luna che luce di notte...

Nocturna, pen. prod. Dicitur luna quæ noctu luget. [Nocturna]... Gall. La lune qui luit de nuit. Ital. La luna che luce di notte...

Nocturna, pen. prod. Dicitur luna quæ noctu luget. [Nocturna]... Gall. La lune qui luit de nuit. Ital. La luna che luce di notte...

Nocturna, pen. corr. Qui nocte vagatur. [Nocturna]... Gall. Errant qui vagant de nuit. Ital. Che va vagando di notte...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Nox, f. p. delictum, sive culpa. [Nox]... Gall. Faut, offense, culpa. Ital. Colpa. Ger. Die Schuld...

Gall. *Domageable, qui parte damage.* Ital. *Nocevole, nocente.* Ger. *Schädlich, litem, schuldig.* Bel. *Shadaya, Hifdanno.* Pol. *Szkodliwi.* Vng. *Artalmas.* Ang. *That offendeth, or hurteth, any thing.* *Id est.* Quae nisi quaesita erit, & nisi vindicatum innoxios, quid erit reliquum? Liv. 5. ab Vrbe: Qui noxii ambo, alter in alterum. Virg. 6. Aeneid. Igneus est ovis vigor, & caelestis origo Seminibus quantum non noxia corpora caedat. Ovid. in Ibis: loquor tuis opifex, vati quod fecit Achæo. Noxia luminibus spicula condant apis. Idem 10. Metam. Nec metuens atro, crinitas angue forores, Quas facibus saevis oculos atq; ora perentes Noxia corda vident. & Cujus contrariū est Innoxius, culpa carens, innocens, qui non nocet. Plaut. in Aul. Heu Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis, Vt inopem atq; innoxium abs te, atq; abs tuis, me irrideas. & Obnoxius, idem est quod afflictus, vel obligatus: de quo suo loco.

Noxiōr, Comparativus à Noxius. Seneca lib. 1. de Clementia cap. 13: Omnibus rebus noxiōr ac sollicitior. Noxiōdo, inis, Et. Pro Noxia apud veteres dicebatur. Accius in iudicio armorū, ut citat Nonius: Noxiōdo obliteretur Pelopidarum, ac per nos sanctescat genus.

N. V. In notis antiquorum, non vis, vel non vocat, vel non valet. N. V. N. D. N. P. O. Neq; vendetur, neq; donabitur, neq; pigrior obligabitur. N. V. P. Nuptias.

Nubes, f. m. [Nub] hanc dicitur. Gall. *Nue ou nuée.* Ital. *Nuvola, nebbia.* Ger. *Ein Wolk.* Hisp. *La nube.* Pol. *Obłok.* Vn. *Fölgy, felhő.* Ang. *A cloude.* Est vapor humidus, in sublimi elatus & terra per æstus sive aer in liquorem coactus, cuius densitas haud dubie Solem obumbrat: unde etiam nomen accepisse creditur, à nubendo scilicet: hoc est, tegendo, quod solem obnubat. Sunt tamen qui ejus originem referant ad dictionē Græcam *νεβη*, quæ nebulam significat, vel nubiliū. Cic. de Divinat. Si aut nubium consuetudo arbor expressus se miserit, id esse fulmen. Virg. 5. Aeneid. & alius Plaudente nigra fregit sub nube columbam. Idem 3. Aeneidos: Involvere diem nimbis, & nox humida cæli Abfultit ingeminaant abruptis nivib. ignes. Idem 1. Georg. Et scedam glomerant tempestatem imbribus atris Collectæ ex alto nubes. & Nubes peditem per translationem, pro multitudine & densitate usarpavit Liv. 5. belli Macedonici: Rex contra peditem equitumq; nubes jacit, & confertit maria suis classibus. Armorum nubes, Statius 4. Thebaid. Belli nubes, Virgil. 10. Aeneid. & Nubis in nominativo apud Plaut. in Merc. nonne ex adverso vides? Nubis atra, imberq; inflat.

Nubecula, f. m. diminutivū. Patra nubes. [Nubecula] Gall. *Petite nuée.* Ital. *Nuvola.* Ger. *Ein Wölkchen.* Hisp. *Nube pequeña.* Pol. *Obłoczek.* Vng. *Fölgyke, felhők.* Ang. *A little cloude.* Plinius lib. 15. cap. 15: Nubecula, quavis patra, ventum procellosum dabit. & Per translationem accipitur pro supercilio, trinitia vultus frontis contractione. Cic. in Pison. Neq; tam sui timidus, ut qui in maximis turbidibus ac fluctibus Reip. navem gubernassem, salvamq; in portu collocaſsem, frontis tua nubeculam, tum collega tui contaminatum spiritum pertumeſcerem.

Nubifer, pen. corr. Nubes ferens. [Nubifer] Gall. *Portant nuées.* Ital. *Chi porta nuvole.* Ger. *Der das gewölk bringt.* Hisp. *Que trae la nube.* Pol. *Obłoczek.* Vng. *Fölgy hozó.* Ang. *That bringeth or causeth cloudes.* unde Nubiferi montes dicuntur, ita edidi, ut nubes sustinere videantur. Ovid. 2. Metam. Aërixq; Alpes & nubifer Apenninus. & Nubifer Notus, qui nubes affert, sive gignit. Idem Epist. 2: Te dare nubiferis linea vela Notis.

Nubifuga adjectivum, Qui nubes fugat. [Nubifuga] Gall. *Qui chasse la nuée.* Ital. *Chi caccia le nuvole.* Ger. *Der die wölcke vertreibt.* Hisp. *Abuyente de las nuves.* Pol. *Obłok wyprzedzający.* Vng. *Fölgy el vező.* Ang. *That putteth away or dissolveth cloudes.* Colum. lib. 10: Nec tam nubifugo borea Latonia Phœbe Purpureo radiat vultu.

Nubifera, f. m. com. p. Ex nube genitus. [Nubifera] Gall. *Engendré de nuée.* Ital. *Generato di nuvola.* Ger. *Aus dem gewölk erborren.* Hisp. *Engendrado de nube.* Pol. *Zobliżony z wrodzemu.* Vng. *Fölgyből születő.* Ang. *That is engendred of a cloude.* Colum. lib. 10: Mox ubi nubigenæ Phryxi, nec portitor Helles. & Nubigenæ dicuntur Centauri, quod ex nube sint nati. Quō enim Ixion lanonem deperit, oblata est illi nubes, quæ imaginem Iunonis representaret, cum qua congressus, genuit Centauros. Stat. 5. Thebaid. Luxuriant Lapitharum epulæ, si quando profundo Nubigenæ calidæ mero. Feri nubigenæ, Ovid. 12. Metam. Bimembres nubigenæ, Virg. 8. Aeneid. in nubigenas invicte dimembres. & Annæi nubigenæ, Stat. 1. Theb.

Nubilum, a. um, pen. corr. Fuscum, nubibus tectum. [Nubilum] Gall. *Nubiteux ou nubiteux, obscur.* Ital. *Nuvola, nuvola.* Ger. *Wolckel.* Hisp. *Nubiada.* Pol. *Cygnus.* Vng. *Homály, sötét.* Ang. *Dark, cloudy.* Plin. lib. 16. cap. 20: Pyrus, & amygdala, etiam nō pluat,

sed fiat austrinū cælum atq; nubilum, florem emittit. & Nubilis color, obscurus. Plin. lib. 9. cap. 35: Inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum.

Nubilum substantivū, ipsam nubem significat. [Nubilum] An. *Dark matter.* Plin. lib. 2. cap. 62: Rhodi & Syracusia nunquam tanta nubila obducit, ut non aliqua hora sol cernatur. Ovid. 7. Metamorph. nubila pello, Nubilaq; induco, ventos abigō, vocoq; Virgil. 6. Aen. Et pater omnipotens deusa inter nubila teium Contorsit.

Nubilum, a. um, n. f. Locus, quod propter nubes confertus frumenta semittit. [Nubilum] Colum. lib. 1. cap. 6: Hinc arx nubilum applicari debet, maxime in Italia, propter inconstantiā cœli, quo collata semittit frumenta protegantur, si subito nubes imber accesserit. & Dicitur & Nubilum. Idem lib. 2. cap. 21: Quod si salebus seges cum parte culmi demissa sit, pronus in æternum vel nubilar cogentur.

Nubilum, a. um, n. p. Nubilum fieri, nubibus obscurari. [Nubilum] Gall. *Obscurer de nuées, rendre obscur & nubilar, obscurer.* Ital. *Nuvolare.* Ger. *Wolckeln.* Bel. *Obscurer.* Hisp. *Annublar.* Pol. *Zaci miazam.* Vng. *Be homályban sötétül.* Ang. *To waxe darke or cloudy.* unde Nubilat aer, apud Varr. de Re rust. Plin. lib. 37. cap. 7: Callistratus fulgorem canbunculi debere candidum esse posuit, extremo visu nubilarum. Hinc componitur Obscuro: de quo vide suo loco.

Nubilior, a. um, d. p. Nubilo. Cato de Re rust. cap. 83: Vbi nubilaritur, noctu sub tecto ponito: quotidie, quum sol erit, in sole ponito.

Nubilosus, f. a, sum, Quod est nubibus plenum. [Nubilosus] Gall. *Nubiteux, plein de nuées.* Ital. *Nuvoloso.* Ger. *Wolckicht.* Hisp. *Lleno de nuves.* Pol. *Cygnus.* Vng. *Fölgyös.* Ang. *Cloudy full of cloudes.*

Nubilo, bis, p. l. & nuptus sum, in præt. in sup. nuptum, n. a. Volo, operio, tego, obnudo. [Nubilo] Gall. *Obscurer.* Ital. *Coprire, velare.* Ger. *Verdecken.* Hisp. *Cobrir.* Pol. *Nakryć.* Vng. *Be fedem.* Ang. *To cover.* unde nubes dicta creditur, quod cælum obnubat. Quoniam vero sparsa apud veteres, dum viro tradebatur, audeat: hoc est, velate capita solebant, factum est, ut Nubere usurpetur pro Viro nudi.

[Nubilo] Gall. *Obscurer.* Ital. *Coprire, velare.* Ger. *Verdecken.* Hisp. *Cobrir.* Pol. *Nakryć.* Vng. *Be fedem.* Ang. *To cover.* unde nubes dicta creditur, quod cælum obnubat. Quoniam vero sparsa apud veteres, dum viro tradebatur, audeat: hoc est, velate capita solebant, factum est, ut Nubere usurpetur pro Viro nudi. [Nubilo] Gall. *Obscurer.* Ital. *Coprire, velare.* Ger. *Verdecken.* Hisp. *Cobrir.* Pol. *Nakryć.* Vng. *Be fedem.* Ang. *To cover.* unde nubes dicta creditur, quod cælum obnubat. Quoniam vero sparsa apud veteres, dum viro tradebatur, audeat: hoc est, velate capita solebant, factum est, ut Nubere usurpetur pro Viro nudi.

Nubilo, bis, p. l. & nuptus sum, in præt. in sup. nuptum, n. a. Volo, operio, tego, obnudo. [Nubilo] Gall. *Obscurer.* Ital. *Coprire, velare.* Ger. *Verdecken.* Hisp. *Cobrir.* Pol. *Nakryć.* Vng. *Be fedem.* Ang. *To cover.* unde nubes dicta creditur, quod cælum obnubat. Quoniam vero sparsa apud veteres, dum viro tradebatur, audeat: hoc est, velate capita solebant, factum est, ut Nubere usurpetur pro Viro nudi. [Nubilo] Gall. *Obscurer.* Ital. *Coprire, velare.* Ger. *Verdecken.* Hisp. *Cobrir.* Pol. *Nakryć.* Vng. *Be fedem.* Ang. *To cover.* unde nubes dicta creditur, quod cælum obnubat. Quoniam vero sparsa apud veteres, dum viro tradebatur, audeat: hoc est, velate capita solebant, factum est, ut Nubere usurpetur pro Viro nudi.

Nuptus, a. um, participiū, In matrimonio collocatus. [Nuptus] Gall. *Marié, effusé.* Ital. *Martitato.* Ger. *Benahet.* Hisp. *Desposado, casado.* Pol. *Ojennony.* Vng. *Be házasságot.* Ang. *Mariéd.* Cic. pro Sestio: Sestius C. Albini filius dicitur, ex quo hic est puer, & iam nupta filia. Idem 6. Ven. Mulier nupta uni, proposita omnibus. & Nupta verba: hoc est, obscura, & lasciviora, qualis sunt mulierū, quæ viro tradita veterum dicitur: ea aut virgines nequaquam decet. Plaut. in Dylclo, referente Pedo: Virgo quod nondum didici verba nupta dicere. & Huius antithesis est, Innupta, quæ nuptam quæ nondum accepit virum: ut Innupta puella, apud Virg. 2. Aeneid.

Nuptus